

**Honorowy Patronat
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Bronisława Komorowskiego**

Dwudziestolecie demokratycznych wyborów w Polsce

Światowy Dzień Wyborów 2011

Toruń, 2-3 lutego 2011 roku

---

www.pkw.gov.pl · www.csw.umk.pl/ged

Przymus wyborczy

mgr Radosław Zych

doktorant Centrum Studiów Wyborczych UMK w Toruniu

Co to jest przymus wyborczy?

- obowiązek wyborczy
- głosowanie obowiązkowe
- *mandatory/compulsory voting*
- prawne zobowiązanie wyborców do uczestniczenia w głosowaniu – pod groźbą sankcji administracyjnych, finansowych lub moralnych

W jakim celu?

- forma walki z niską frekwencją wyborczą
- uzyskanie poparcia wyborców niezorientowanych w polityce
- pozwala na stwierdzenie absencji w akcie wyborczym i zastosowanie sankcji

Gdzie?

- Turcja, Brazylia, Argentyna, Peru, Chile, Boliwia, Singapur
- Australia (wprowadzony po raz pierwszy w 1915 roku na szczeblu stanowym w stanie Queensland)
  - Chęć polepszenia wyników wyborczych rządzącej wówczas w tym stanie Partii Ludowej (jej zwolennicy mieszkali głównie na farmach, daleko od ośrodków miejskich, w których funkcjonowały komisje obwodowe)

Australia

- W 1924 roku na szczeblu ogólnoaustralijskim
- Kary stosowane za niegłosowanie (20 dolarów): od kary tej można się uwolnić, powołując się na zaistniałe przypadki losowe, z tym że nie można swej absencji argumentować względami politycznymi czy moralnymi – w takim przypadku sąd może wymierzyć karę w wysokości 50 dolarów

Australia – efekty

- Od roku 1925 frekwencja wyborcza utrzymuje się na poziomie 95%
- Badania wykazują, że 20% wyborców głosuje wbrew swej woli, co wpływa deformująco na obraz faktycznych preferencji społecznych

Austria

- Przewidziany jest tylko w krajach związkowych: Styria, Tyrol, Vorarlberg
- Niewypełnienie tego obowiązku bez istotnego powodu zagrożone jest karą grzywny nakładaną przez rejonową komisję wyborczą

Luksemburg

- Na podstawie konstytucji z 1868 roku Luksemburg jest wielopartyjną monarchią konstytucyjną z jednoizbowym parlamentem – Izbą Deputowanych posiadającą 60 miejsc
- Skład parlamentu wyłaniany jest w głosowaniu powszechnym, kadencja trwa 5 lat
- Na czele państwa stoi książę, który posiada uprawnienie do powoływania rządu i premiera (zwyczajowo zostaje nim lider większości parlamentarnej) oraz rozwiązania parlamentu
- Funkcje doradcze wobec głowy państwa spełnia 21-osobowa Rada Stanu

Włochy

- Głosowanie traktowane jest jako „obowiązek obywatelski” w przeciwieństwie do obowiązku prawnego czy moralnego
- Sankcją jest wywieszenie na okres miesiąca w rejestrze gminnym nazwiska z adnotacją „nie głosował” lub na umieszczeniu takiego sformułowania w „zaświadczeniu moralności” wystawianego raz na 5 lat

Wybory do PE w 2009 roku

- W Belgii, Grecji, Luksemburgu i na Cyprze panuje obowiązek głosowania
- Grecy pomimo przymusu głosują w dalszym ciągu słabo – tylko 52.63%
- W Belgii 90.39%,
- W Luksemburgu 91%
- Na Cyprze 59.4% głosowało ze względu na przymus głosowania

Wybory do PE – Niemcy

- W Niemczech (frekwencja około 43%) podnoszą się głosy z dużych partii o wprowadzenie przymusu głosowania (kara w wysokości 50–150€), gdyż mała frekwencja pomaga małym partiom

Czy przymus zwiększy frekwencję?

- Czy obowiązek uczestniczenia w wyborach to lekarstwo na coraz niższą frekwencję?
- Dwa stanowiska – wolnościowe i obywatelskie

Dwa stanowiska

- Wolnościowe – odrzuca przymus jako sprzeczny z zasadą wolności jednostki
- Obywatelskie – pójście do urn to obowiązek obywateli, wzmacniający demokrację i dający silniejszą legitymizację władzy
- Nie chodzi o przymus głosowania, tylko o obowiązek stawienia się w lokalu wyborczym

Efekty przymusu w Belgii

- W Belgii uporczywe uchylanie się od obowiązku wyborczego może skutkować pozbawieniem czynnych praw wyborczych
- Ale ani w Australii, ani w Belgii nie ma masowych ruchów obywatelskich przeciwko przymusowi chodzenia do urn

Efekty przymusu w Belgii

- „Ośle głosowanie” – chodzenie do wyborów i oddanie głosu na byle kogo – nie spędza snu z powiek w Belgii – *Tu obowiązek głosowania traktuje się jak rzecz najzupełniej normalną*
- – *Dziś w Belgii polega to bardziej na nawyku. Ludzie idą głosować, bo to jest część funkcjonowania demokracji, a ewentualnych kar nikt nie traktuje poważnie*

Perspektywy dla Polski?

- Czy w Polsce obecne nastroje społeczne sprzyjają obowiązkowi wyborczemu?
- Czy demokrację buduje się na przymusie czy na konsensie?

Polska

- W okresie międzywojennym przymus stosowany był na terenie województwa śląskiego podczas wyborów do rad gmin
- Ewentualne wprowadzenie w Polsce przymusu wyborczego mogłoby się dokonać wyłącznie na podstawie uzupełnienia stosownych przepisów konstytucyjnych

Polska

- Obowiązujące przepisy traktują udział w wyborach tylko w kategorii praw przysługujących uprawnionym obywatelom
- Brak sankcji wobec tych, którzy nie wzięli w nich udziału
- Zwolennicy przymusu wyborczego uważają, że nie naruszałby on tajności głosowania, gdyż nie zmuszałby jednocześnie wyborcy do głosowania w określony sposób

Polska

- Tajność głosowania nie uległaby naruszeniu
- Ulgi podatkowe dla głosujących?
- Problem – czy przymus jest w ogóle dopuszczalny z punktu widzenia prawnego rozumienia zasady wolności wyborów? Decyzja wyborcy o rezygnacji z głosowania jest również świadomą decyzją wpływającą na wyniki wyborów

Dziękujemy za uwagę